

Erfarenheter och tankar om samarbete med invandrare

Tuija Eskelinen

Introduktion

I denna artikel behandlar jag synpunkter och tankar, som uppkom i De ungas delaktighetsprojekt under det socialpedagogiska arbetet bland invandrarfamiljerna. Erfarenheterna bearbetades i NUFS-konferensens workshop, vilken genomfördes under temat Mångkulturell välståndsprojekt. Jag betraktar temat närmast ur den synpunkten, som bildades genom arbetet och erfarenheterna med invandrarungdomarna och deras föräldrar.

De ungas delaktighetsprojekt i Björneborg uppbygger sig på en dialog mellan socialpedagogisk teori och praktik. Det väsentliga i arbetet är dialogen, som uppstår av växelverkan då man bryr sig om varandra, vid samarbete och att man vid ett så tidigt skede som möjligt igenkänner och ingriper uppkomna problem. Samarbetet i projektet bildas genom att man följer de ungas och deras familjers liv så intensivt som möjligt. Syftet med projektet är att på individuell nivå starta processer, där den unge har huvudrollen i sitt liv. Nytt i processen är metoden om den kraftgivande fotografien. Genom att intensivt ta del i de

ungas liv hindrar man dem att hamna utanför skolsystemet och därmed främja deras välbefinnande. På kommunnivån siktar man på att projektet bildar sådana översektoriska dialoger, i vilka olika funktioner under öppen växelverkan löser diskrimineringens dubbelknutar. Det översektoriska arbetet förstärker grundverksamheten på kommunnivån och förnyar samtidigt tväradministrativa konstruktioner.

De ungas delaktighetsprojekt utvecklar en praxis för att förhindra diskriminering

De Ungas delaktighetsprojekt startade år 2002 under Finlands statsminister Paavo Lipponens regeringstid. Projektets förberedelser skedde under ett omfattande och auktoritativt samarbete. Deltagarna var arbetsmarknadens centralorganisationer, Sitra, Finlands kommunalförbund, Kyrkostyrelsen, Undervisningsministeriet, Social- och hälso- ministeriet, Arbetsministeriet, ungdomsforskningsinrättningarna och ungdomsbranschens organisationer. På basen av förberedelserna utarbetades en omfattande programenhet av åtgärder på 9 punkter, vars väsentliga teman var

- Genomförning av barn- och ungdomspolitik utöver sektorsgränserna
- Förstärkning av basfunktioner och utbredning av goda praktiska åtgärder
- Utveckling av förebyggande och omedelbart ingripande metoder och funktionssätt
- Förstärkning av skolor och läroanstalter som de ungas upp- växt- och levnadsmiljö
- Utbudning av skolning och ledning för ungdomar som hamnat utanför skolningen, förebyggandet vid skolningens av-

---

brott samt skapandet av ett fortlöpande utvärderingssystem i fyra skeden

Projektets målgrupp är ungdomar, vilka befinner sig i slutstadiet av sin grundutbildning eller i en problematisk situation. Speciellt intressanta är sådana unga, som har svårigheter att börja vidareutbilda sig och som även har andra slags problem i sin livssituation. I sådana fall strävar man efter att avbryta de svaglottades och diskriminerades onda cirkel. I de ungas delaktighetsprojekt vill man fästa speciell uppmärksamhet vid de ungdomars behov, vilka har invandrarbakgrund samt stödja deras anpassning i samhället.

Undervisningsministeriet valde 38 regionala delprojekt för ett omfattande samarbetsförsök i olika delar av Finland. Över 70 kommuner var med. I det femåriga projektet sker det som råder i praktiken och det som utvecklas enligt verksamhetsmodellerna bl.a. genom att effektivisera lokala och regionala samarbetet, öka det tväradministrativa samarbetet och att utveckla metoden om ett omedelbart ingripande av uppkomna problem. Samtidigt bör man utveckla de ungas uppväxt- och livsmiljö och förstärka de kommunala basfunktionerna. Verksamheten av de ungas delaktighetsprojekt koordineras i praktiken av Utbildningsstyrelsen tillsammans med Suomen Nuorisotyö Allianssi ry.

De ungas delaktighetsprojekt förverkligas enligt verksamhetsprogrammet inom ett omfattande samarbete i Björneborg. Det femåriga projektet förverkligas av Björneborgs skol-, social-, ungdoms- och fritidsverksamhet samt olika föreningar och funktionärer under den frivilliga sektorn. Skolverket i Björneborg både svarar för och koordinerar det lokala delaktighetsprojektet. I Björneborg uppfattar man uttryckligen delaktigheten i den ungas egen vardag och ärenden angående privata sysslor, såsom skolgång och fritid. Genom att påverka dessa ärenden syftar man på att förbättra de ungas livskvalitet och allt det goda i deras vardagsliv. Det goda i vardagslivet anser man i projektet att det i prak-

tiken uppbyggs inom syntesen om växelverkan och på vilken nivå man bryr sig om den unga.

Gårdagens urbana socialpedagogik

Ett av utvecklingsområdet för De ungas delaktighetsprojekt är att främja invandrarungdomarnas och deras familjers delaktighet. Jag blev bekant med detta tema nästan av en slump hösten 2004, då det resonades om invandrarungdomarnas anpassning till skolsamfundet. Skolan hade upprepade gånger uttryckt sitt bekymmer angående invandrarungdomarnas agerande. Anledningen till bekymret berodde oftast på att de inte följde reglerna. Invandrarna gick sina egna stigar och det vållade besvär i skolsamfundet. Efter att ha diskuterat med skolans rektor beslöt vi att sammankalla de unga och deras anhöriga för att söka en lösning på de uppkomna frågorna. Resultatet av den gemensamma diskussionen blev att vi förverkligade en mångkulturell temadag som skulle främja toleransen inom skolan. Evenemanget planerades och uppfördes av de unga själva. De ungas anhöriga stötte dem i bakgrunden. Förverkligandet av temadagen blev en mera omfattande händelse i Björneborg som fick namnet Valkoinen varis (den vita kråkan).

De unga utsatte ett mål som de ville uppnå med Valkoinen varis – händelsen. Målet var bl.a. att öka kunskap om invandrarungdomarnas kultur och därigenom främja toleransen inom skolsamfundet. Under bearbetningen av händelsen besökte de Mångkulturföreningen i Satakunda och sökte information om sina egna hemländer och kulturer bl.a. via fotografier. Evenemanget genomfördes med information via centralradion, en utställning och en musikdemonstration. Dagens skolmat, en traditionell rätt från Ryssland, hade de själva planerat tillsammans med kökspersonalen. Utställningen var uppbyggd av fotografier. De unga hade också hämtat med sig sina ryska skolböcker, betyg och fotografier

för att visa dem för sina skolkamrater. Alla besökare fick skriva sitt namn med ryska bokstäver med hjälp av invandrareleverna i en gästbok.

Den annorlunda skoldagen, som invandrarbarnen hade förverkligat blev lyckad. Den bjöd invandrarungdomarna möjligheten att bli på ett nytt sätt en del av den mångkulturella skolan i östra Björneborg. De unga fick agera som experter på sin egen kultur, vilket ökade deras självförtroende. Evenemanget hjälpte många unga att förbinda sig mera med skolarbetet.

Tanken om att grunda en föräldragrupp för invandrarföräldrar kom upp under Valkoinen varis evenemanget. De som var med i verksamheten hade upplevt att invandrarungdomarna ofta blir utanför i skolsamfundet och samtidigt utan tillräcklig stöd från de vuxna. Invandrarungdomarna behöver en speciell ledning i skolarbetet. Här har de ungas föräldrar en viktig roll. Alla parterna i De ungas delaktighetsprojekt sammankallades till en gemensam diskussion, där det diskuterades om möjligheten att grunda en jämlikhetsgrupp. Den centrala funktionären i planeringen var skolans ryskspråkiga tolk, som hade mångåriga erfarenheter om invandrararnas vardagsliv. På arbetsgruppens mötet konstaterades att invandrarföräldrarnas närvaro är avgörande viktigt med tanke på att de unga kan känna sig hemma i sitt nya hemland.

Gruppen för invandrarföräldrarna startade på våren 2005 under ett samarbete med olika funktionärer. Teman för möten kom på initiativ från föräldrarna och berörde huvudsakligen den finska skolkulturen. Bl.a. berättade gymnasiets och yrkesskolans kursledare om olika möjligheter till vidareutbildning och vilka förutsättningar kurserna hade för de unga och deras föräldrar. I Björneborgs arbetarinstitut bekantade de sig under en två dagars kurs med den finska kulturens särdrag och skillnader mellan olika kulturer. Föräldrarna ville också gärna tala om de ungas alkoholbruk. Gruppen tog del i Camera obscura labyrintäventyret, där de stannade för att diskutera om de ungas alkoholbruk. Det diskuterades om den finska alkoholkulturen och dess lagstiftning.

Mångkulturella föreningen i Satakunda ordnade en mångkulturell kvinnodagsfest, där det diskuterades om rollen av mor och kvinna i olika kulturer. Invandrarföräldrarnas grupp genomförde tillsammans med Mannerheims barnskyddsförening, Mångkulturföreningen i Satakunda och Björneborgs församling ett familjeläger. Den ryska tolken tog del i föräldragruppens verksamhet. Så här möjliggjordes att alla fick information och möjlighet till samarbete med andra människor.

Att leda gruppen för invandrarföräldrarna var givande. Föräldrarna ställde upp och tog ivrigt del i verksamheten. Både mödrar och fäder var närvarande. Via grupparbetet kunde föräldrarna få möjligheten att dela med sig viktiga saker, frågor och även rädsla. Skolans vardagsrutiner blev mera bekanta, otydliga frågor fick svar och det sociala nätet blev mera omfattande. Föräldrarna fick stöd av andra i samma situation. Föräldraskapets upprätthållning är en speciellt krävande uppgift i invandrarfamiljerna p.g.a. föräldrarnas otillräckliga språkkunskaper och knappt socialt umgänge. Genom att förstärka invandrarföräldraskapet kan man på ett märkbart sätt stödja de ungas attraktion för skolsamfundet och främja de unga att känna sig trygga speciellt i problemsituationer.

Urban socialpedagogik idag

Delaktighetsprojektet med invandrarungdomarna fortsätter på hösten 2005. Gemensamma erfarenheter av Valkoinen varis- evenemanget och föräldragruppen ökade behovet av samarbete mellan de unga och de olika funktionerna. Syftet med de gemensamma möten är att fundera hur man kan främja delaktigheten och verkningsmöjligheterna i sin hemstad för de ungdomar som har en invandrarbakgrund. Varje vecka kommer vi att grubbla över hur de unga kan påverka de ärenden som är viktiga för dem och vad speciellt de ungas kulturbakgrund för med sig i den ungas liv samt hur rasismen fungerar i de ungas

vardag. Tillika funderar vi under våra gemensamma utflykter och möten frågor angående skolgång. En av de uppkomna frågorna gällde bl.a. rätten att studera finska språket som andra språk i grundskolan.

Resultatet av alla diskussioner framfördes av två invandrarungdomar på De ungas delaktighetsseminarium i Nordsjö i oktober 2005. De unga hade möjlighet att berätta med andra invandrarungdomar om sina bekymmer och iakttagelser bl.a. för minister Tarja Filatov på frågetimmen under seminariet. Där hade de också möjlighet att dela sinsemellan sina erfarenheter och på så sätt inverka på förbättringarna i sitt eget vardagsliv. Ungdomarna kom tillbaka med sina erfarenheter och kunskaper och delade dem med de andra invandrarungdomarna i Björneborg.

Efter seminariet har de unga koncentrerat sig huvudsakligen på att uppdatera sina möjligheter till olika hobbyn. De samlas fortfarande varje vecka för att planera och genomföra verksamheten med andra ungdomar. Målet är att bekanta sig och prova på olika hobbyn. Mången ung har första gången fått prova på en hobby som har verkat viktigt och intressant. De samlar på ett kollage av fotografier av möten för att visa upp vad de åstadkommit tillsammans.

Urban socialpedagogik i framtiden

De ungas delaktighetsprojekt genomför kraftgivande fotografins workshop i samarbete med barn och ungdomar i Satakundas kulturcentrum samt med Finlands kulturfond hösten 2005. Miina Savolainen, som är känd för att vara moder för den kraftgivande fotografins metod kommer till Björneborg för att förverkliga workshopen med oss. Under workshopen granskar var och en de bilder som är personligen viktigast för att bilda sin egen livshistoria. Den kraftgivande fotografin

är på så sätt ett viktigt instrument för att undersöka sin egen identitet, livshistoria eller familjeförhållanden.

Fotografen är ett betydelsefullt instrument för invandrarungdomar. Fotografierna skapar en bro mellan nutiden och forntiden. Med hjälp av fotografier kan den unge förvara och samla ihop sin familjs historia. Historien som är uppbyggd av bilder är en personlig historia för varje familjemedlem. Medels fotografierna har varje ung en möjlighet att uppnå känslomässigt något som är personligen viktigt och betydelsefullt och inte kan beskrivas med ord. Fotografierna hjälper att minnas viktiga stunder, betydelsefulla människor och värdefulla minnen. Dessa enstaka historier och diskussioner som genomgått inom familjen bygger den ungas identitet då hon växer upp mot en vuxen ålder. Fotografierna är även ett viktigt material för att stödja utvecklingen på väg mot sin självständighet.

Metoden om den kraftgivande fotografen baserar sig på idén om en kraftkälla (empowerment). Den unga själv innehar krafter som hon blir medveten om genom att granska fotografier som har betydelse för henne själv. Granskning av fotografierna stöder den unga att kunna som bäst att uppleva en helande känsla. Det är fråga om en process som siktar på ett slags självhjälp under vilken den unge får möjlighet att granska sig själv på ett nytt och annorlunda sätt – så att säga ömmare och barmhärtigare. Den unge kan känna sig mera godkänd, vilket möjliggör en ny inställning även på andra livsområden.

Man ser betydelsen av de ungas livshistoria då ungdomar bekantar sig med varandra. Invandrarens livshistoria kan bestå av lösa människoförhållanden, rastlöshet och ensamhet. Det kan ingå faktorer i familjens liv, där det ingår känslor av skam, hat och otrygghet. Den ungas liv kan innehålla situationer, som man inte vill eller kan minnas. Då den unge inte kan få förklaringar på situationer eller då hon upplever att hon inte själv kan påverka sitt liv, kan hat och skuld känsla lätt kasta en skugga över den ungas liv. Att bli huvudpersonen i sitt eget liv förutsätter dock

en enhetlig tolkning av sin egen livshistoria, sådan som väcker känslominnen. Då den unga börjar leta efter och sätter ihop sin egen livshistoria på nytt, kommer sorgen istället fram för skam och hat. Detta möjliggör den unge kan bygga en ny livshistoria som hon bäst behöver.

Se också

<http://www.empoweringphotography.net/>

<http://www.edu.fi/osallisuus>